

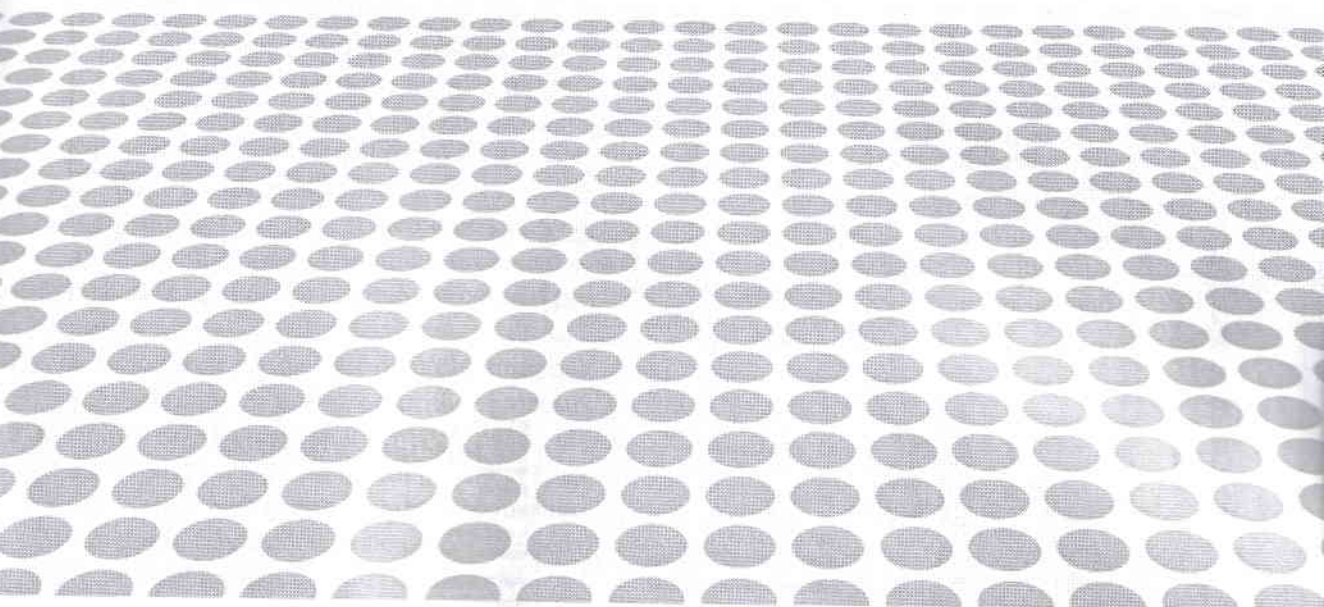
ION NEAGU (coordonator)
MIRCEA DAMASCHIN
ANDREI VIOREL IUGAN

DREPT PROCESUAL PENAL

PARTEA GENERALĂ

Mapă de seminar

Ediția a IV-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic
București
-2022-

Cuprins

PARTEA I SINTEZE DE TEORIE. SPEȚE. GRILE

CAPITOLUL I

NOȚIUNI GENERALE PRIVIND PROCESUL PENAL ȘI DREPTUL PROCESUAL PENAL. PRINCIPIILE APLICĂRII LEGII PROCESUAL PENALE

<i>Secțiunea I. Sinteze de teorie</i>	15
1. Procesul penal, mijloc de realizare a justiției penale.....	15
1.1. Definiția procesului penal	15
1.2. Fazele procesului penal.....	16
1.2.1. Noțiune	16
1.2.2. Urmărirea penală	17
1.2.3. Judecata	18
1.2.4. Punerea în executare a hotărârilor penale rămase definitive	18
1.2.5. Organele judiciare care acționează în fiecare fază a procesului penal.....	19
2. Dreptul procesual penal. Legăturile dreptului procesual penal cu alte ramuri de drept.....	20
2.1. Noțiunea, obiectul și sarcinile dreptului procesual penal.....	20
2.2. Legăturile dreptului procesual penal cu alte ramuri de drept.....	20
3. Faptele și raporturile juridice procesual penale.....	21
3.1. Noțiunea și clasificarea faptelor juridice procesual penale.....	21
3.2. Noțiunea, elementele și trăsăturile raporturilor juridice procesual penale	22
4. Știința dreptului procesual penal. Legăturile științei dreptului procesual penal cu alte științe auxiliare ale dreptului	23
4.1. Noțiunea, obiectul și metodele științei dreptului procesual penal.....	23
4.2. Legăturile științei dreptului procesual penal cu alte științe auxiliare ale dreptului.....	23
5. Izvoarele juridice ale dreptului procesual penal. Interpretarea normelor juridice procesual penale	24
5.1. Izvoarele juridice ale dreptului procesual penal.....	24
5.2. Interpretarea normelor juridice procesual penale.....	27
6. Aplicarea legii procesual penale în spațiu și timp	29
6.1. Aplicarea legii procesual penale în spațiu.....	29
6.2. Aplicarea legii procesual penale în timp.....	30
7. Principiile fundamentale ale procesului penal în România	31
7.1. Noțiunea de principiu fundamental.....	31
7.2. Sistemul principiilor fundamentale.....	31
7.3. Conținutul principiilor fundamentale.....	32
7.3.1. Legalitatea procesului penal	32
7.3.2. Separarea funcțiilor judiciare.....	33

7.3.3. Presumția de nevinovăție	34
7.3.4. Aflarea adevărului	34
7.3.5. <i>Ne bis in idem</i>	35
7.3.6. Principiul obligativității punerii în mișcare și a exercitării acțiunii penale	36
7.3.7. Caracterul echitabil și termenul rezonabil al procesului penal	38
7.3.8. Dreptul la libertate și siguranță	39
7.3.9. Dreptul la apărare	39
7.3.10. Respectarea demnității umane și a vieții private	40
7.3.11. Limba oficială și dreptul la interpret	42
7.3.12. Principiul egalității persoanelor în procesul penal	43
<i>Secțiunea a II-a. Spețe</i>	47
<i>Secțiunea a III-a. Grile</i>	49
CAPITOLUL AL II-LEA	
PARTICIPANȚII ÎN PROCESUL PENAL	57
<i>Secțiunea I. Sinteze de teorie</i>	57
1. Noțiunea de „participanți în procesul penal”	57
2. Organele judiciare	57
2.1. Clasificare	57
2.2. Organele de cercetare penală	57
2.2.1. Considerații preliminare	57
2.2.2. Organizarea și funcționarea organelor de cercetare penală	58
2.2.3. Atribuțiile organelor de cercetare penală în cadrul procesului penal	59
2.3. Procurorul	60
2.3.1. Considerații preliminare	60
2.3.2. Organizarea Ministerului Public și principiile care stau la baza desfășurării activității sale	60
2.3.3. Atribuțiile Ministerului Public	61
2.4. Judecătorul de drepturi și libertăți	62
2.4.1. Definiție	62
2.4.2. Atribuții	62
2.5. Judecătorul de cameră preliminară	63
2.5.1. Definiție	63
2.5.2. Atribuții	63
2.6. Instanțele judecătorești	64
2.6.1. Considerații preliminare	64
2.6.2. Organizarea instanțelor judecătorești	64
2.6.3. Compunerea completelor de judecată	66
3. Subiecții procesuali principali	68
3.1. Considerații preliminare	68
3.2. Suspectul	69
3.3. Persoana vătămată	71
4. Părțile	73
4.1. Considerații preliminare	73

4.2. Inculpatul	73
4.3. Partea civilă.....	75
4.4. Partea responsabilă civilmente.....	77
5. Succesorii, reprezentanții și substituiții procesuali	80
5.1. Succesorii	80
5.2. Reprezentanții	81
5.3. Substituiții procesuali.....	83
6. Apărătorul în procesul penal	84
6.1. Calitatea de apărător în procesul penal	84
6.2. Asistența juridică	85
6.3. Drepturile și obligațiile avocatului.....	89
6.4. Consultarea dosarului.....	90
7. Alți subiecți procesuali	91
<i>Secțiunea a II-a. Spețe</i>	93
<i>Secțiunea a III-a. Grile</i>	99
CAPITOLUL AL III-LEA	
ACȚIUNILE ÎN PROCESUL PENAL	107
<i>Secțiunea I. Sinteze de teorie</i>	107
1. Acțiunea penală	107
1.1. Noțiuni.....	107
1.2. Obiectul și subiecții acțiunii penale	107
1.3. Trăsăturile acțiunii penale.....	108
1.4. Momentele desfășurării acțiunii penale	109
1.4.1. Punerea în mișcare a acțiunii penale.....	109
1.4.2. Exercițarea acțiunii penale.....	111
1.4.3. Stingerea acțiunii penale.....	111
1.5. Continuarea procesului penal.....	121
2. Acțiunea civilă.....	122
2.1. Noțiuni.....	122
2.2. Condițiile exercitării acțiunii civile.....	122
2.3. Obiectul și subiecții acțiunii civile	125
2.3.1. Obiectul acțiunii civile.....	125
2.3.2. Subiecții acțiunii civile	128
2.4. Trăsăturile acțiunii civile	131
2.5. Exercițarea acțiunii civile	132
2.5.1. Dreptul de opțiune în exercițarea acțiunii civile.....	132
2.5.2. Exercițarea acțiunii civile la instanța penală	133
2.5.3. Exercițarea acțiunii civile la instanța civilă	134
2.6. Rezolvarea acțiunii civile în cadrul procesului penal	135
2.7. Raportul dintre acțiunea civilă și acțiunea penală.....	138
<i>Secțiunea a II-a. Spețe</i>	140
<i>Secțiunea a III-a. Grile</i>	147

CAPITOLUL AL IV-LEA**COMPETENȚA ÎN MATERIE PENALĂ**

COMPETENȚA ÎN MATERIE PENALĂ	157
<i>Secțiunea I. Sinteze de teorie</i>	157
1. Noțiunea și formele competenței	157
1.1. Noțiune	157
1.2. Formele competenței	157
1.2.1. Clasificare	157
1.2.2. Competența funcțională	157
1.2.3. Competența materială	158
1.2.4. Competența teritorială	159
1.2.5. Competența personală	162
1.2.6. Competența specială	163
2. Competența organelor de urmărire penală	164
2.1. Competența organelor de cercetare penală	164
2.2. Competența procurorului	164
3. Competența judecătorului de drepturi și libertăți și a judecătorului de cameră preliminară	165
3.1. Competența judecătorului de drepturi și libertăți	165
3.2. Competența judecătorului de cameră preliminară	166
4. Competența instanțelor de judecată	167
4.1. Competența judecătoriei	167
4.2. Competența tribunalului	167
4.3. Competența tribunalului specializat pentru minori și familie	170
4.4. Competența curții de apel	170
4.5. Competența tribunalului militar	171
4.6. Competența curții militare de apel	172
4.7. Competența Înaltei Curți de Casație și Justiție	172
5. Instituții legate de competență	173
5.1. Prorogarea de competență	173
5.1.1. Considerații generale	173
5.1.2. Reunirea obligatorie și reunirea facultativă a cauzelor	173
5.1.3. Procedura reunirii cauzelor	174
5.1.4. Disjungerea	176
5.1.5. Chestiunile prealabile	176
5.1.6. Schimbarea încadrării juridice și schimbarea calificării faptei	178
5.2. Declinarea de competență, conflictul de competență și excepțiile de necompetență	179
5.2.1. Declinarea de competență	179
5.2.2. Conflictul de competență	179
5.2.3. Excepțiile de necompetență	181
5.3. Incompatibilitatea și remediile ei	182
5.3.1. Incompatibilitatea	182
5.3.2. Remediile procesuale ale incompatibilității	187
5.3.2.1. Abținerea	187
5.3.2.2. Recuzarea	189
5.3.2.3. Procedura de soluționare a abținerii sau recuzării organelor de cercetare penală	189
5.3.2.4. Procedura de soluționare a abținerii sau recuzării procurorului	190

5.4. Strămutarea	191
5.4.1. Noțiunea și temeiul strămutării. Cazuri	191
5.4.2. Procedura strămutării.....	191
5.5. Desemnarea altei instanțe pentru judecarea cauzei (art. 76 C. pr. pen.)	194
<i>Secțiunea a II-a. Spețe</i>	195
<i>Secțiunea a III-a. Grile</i>	199
 CAPITOLUL AL V-LEA	
PROBAȚIUNEA ÎN PROCESUL PENAL	212
<i>Secțiunea I. Sinteze de teorie</i>	212
1. Probele în procesul penal	212
1.1. Noțiunea și importanța probelor	212
1.2. Clasificarea probelor	212
1.3. Obiectul probațiunii	213
1.3.1. Noțiune și clasificare	213
1.3.2. Fapte și împrejurări care formează obiectul probațiunii.....	214
1.3.3. Faptele și împrejurările care nu trebuie dovedite	215
1.3.4. Alte fapte și împrejurări care pot forma obiectul probațiunii	216
1.3.5. Faptele și împrejurările care nu pot forma obiectul probațiunii	216
1.4. Cerințele probelor	217
1.5. Sarcina probațiunii	218
1.6. Administrarea probelor	219
1.7. Excluderea probelor	221
1.8. Aprecierea probelor	223
2. Mijloacele de probă în procesul penal.....	224
2.1. Noțiunea și importanța mijloacelor de probă.....	224
2.2. Declarațiile subiecților procesuali principali, ale părților și ale martorilor.....	224
2.2.1. Declarațiile suspectului sau ale inculpatului.....	224
2.2.2. Declarațiile persoanei vătămate, ale părții civile și ale părții responsabile civilmente	229
2.2.3. Declarațiile martorilor	233
2.2.3.1. Dispoziții generale.....	233
2.2.3.2. Dispoziții speciale privind martorii.....	238
2.2.4. Procedee speciale de obținere a declarațiilor subiecților procesuali principali, părților și martorilor	241
2.3. Identificarea persoanelor și a obiectelor	242
2.4. Metode speciale de cercetare și supraveghere	243
2.4.1. Supravegherea tehnică	244
2.4.2. Obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane	241
2.4.3. Reținerea, predarea și percheziționarea trimitărilor poștale	253
2.4.4. Utilizarea investigatorilor sub acoperire sau cu identitate reală și a colaboratorilor	255
2.4.5. Participarea autorizată la anumite activități.....	257
2.4.6. Livrarea supravegheată.....	259
2.4.7. Obținerea datelor de trafic și de localizare prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului	260

2.4.8. Obținerea de date financiare privind situația financiară a unei persoane	262
2.5. Înscrisurile și mijloacele materiale de probă.....	263
2.5.1. Înscrisurile	263
2.5.2. Mijloacele materiale de probă	265
2.6. Procedee de descoperire și de ridicare a înscrisurilor și a mijloacelor materiale de probă....	265
2.6.1. Ridicarea de obiecte și înscrisuri	265
2.6.2. Percheziția	267
2.6.2.1. Percheziția domiciliară.....	267
2.6.2.2. Percheziția corporală.....	274
2.6.2.3. Percheziția vehiculelor	274
2.6.2.4. Percheziția informatică.....	275
2.6.3. Cercetarea la fața locului	277
2.6.4. Reconstituirea	278
2.7. Constatarea și expertiza	279
2.7.1. Constatarea	279
2.7.2. Expertizele	281
2.7.3. Expertiza medico-legală psihiatrică.....	287
2.7.4. Expertiza toxicologică	291
2.7.5. Expertiza genetică judiciară.....	291
2.7.6. Alte lucrări medico-legale	291
2.7.6.1. Autopsia medico-legală.....	291
2.7.6.2. Exhumarea.....	292
2.7.6.3. Examinarea medico-legală a persoanei	293
2.7.6.4. Examinarea fizică.....	293
2.8. Fotografierea și luarea amprentelor suspectului, inculpatului sau ale altor persoane	295
2.9. Alte instituții legate de administrarea probelor în procesul penal.....	295
2.9.1. Comisia rogatorie.....	295
2.9.2. Delegarea	296
2.9.3. Martorii asistenți.....	297
<i>Secțiunea a II-a. Spețe</i>	298
<i>Secțiunea a III-a. Grile</i>	303
CAPITOLUL AL VI-LEA	
MĂSURILE PROCESUALE	311
<i>Secțiunea I. Sinteze de teorie</i>	311
1. Noțiunea, caracterizarea și clasificarea măsurilor procesuale	311
1.1. Noțiunea și caracterizarea măsurilor procesuale.....	311
1.2. Clasificarea măsurilor procesuale	312
2. Măsurile preventive	312
2.1. Considerații preliminare.....	312
2.2. Dispoziții generale privind măsurile preventive	312
2.2.1. Luarea măsurilor preventive	312
2.2.2. Înlocuirea măsurilor preventive.....	314

2.2.3. Revocarea măsurilor preventive	316
2.2.4. Încetarea de drept a măsurilor preventive.....	317
2.2.5. Căile de atac împotriva actelor prin care se dispune asupra măsurilor preventive	320
2.2.5.1. Considerații preliminare	320
2.2.5.2. Plângerea împotriva ordonanței organului de cercetare penală sau a procurorului privind măsura reținerii	320
2.2.5.3. Plângerea împotriva ordonanței procurorului prin care s-a dispus sau s-a prelungit măsura preventivă a controlului judiciar sau a controlului judiciar pe cauțiune.....	320
2.2.5.4. Contestația împotriva încheierilor prin care judecătorul de drepturi și libertăți se pronunță asupra măsurilor preventive în cursul urmăririi penale.....	321
2.2.5.5. Contestația împotriva încheierilor prin care judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra măsurilor preventive în cursul procedurii de cameră preliminară.....	324
2.2.5.6. Contestația împotriva încheierilor prin care instanța de judecată se pronunță asupra măsurilor preventive în cursul judecății în primă instanță	325
2.3. Măsurile preventive privite în special.....	327
2.3.1. Reținerea.....	327
2.3.2. Controlul judiciar.....	329
2.3.3. Controlul judiciar pe cauțiune	337
2.3.4. Arestul la domiciliu	339
2.3.5. Arestarea preventivă.....	351
2.3.6. Dispoziții generale privind măsurile preventive.....	363
2.4. Dispoziții speciale privind măsurile preventive aplicabile minorilor	365
2.5. Măsurile preventive aplicabile persoanei juridice.....	366
3. Alte măsuri procesuale	367
3.1. Măsurile de ocrotire	367
3.2. Măsurile de siguranță.....	368
3.2.1. Obligarea provizorie la tratament medical	368
3.2.2. Internarea medicală provizorie	371
3.3. Măsurile asigurătorii	373
3.3.1. Considerații preliminare	373
3.3.2. Sechestrul penal propriu-zis	376
3.3.3. Notarea ipotecară.....	380
3.3.4. Poprirea.....	381
3.3.5. Căi de atac	381
3.4. Restituirea lucrurilor	383
3.5. Restabilirea situației anterioare.....	384

Secțiunea a II-a. Spețe..... 385

Secțiunea a III-a. Grile..... 389

CAPITOLUL AL VII-LEA

ACTELE PROCESUALE ȘI PROCEDURALE COMUNE..... 402

Secțiunea I. Sinteze de teorie..... 402

1. Noțiunea și clasificarea actelor procesuale procedurale.....	402
1.1. Noțiunea de acte procesuale și acte procedurale.....	402
1.2. Clasificarea actelor procesuale și procedurale.....	403
2. Citarea. Comunicarea actelor procedurale. Mandatul de aducere.....	404
2.1. Citarea.....	404
2.2. Comunicarea altor acte procedurale.....	411
2.3. Mandatul de aducere.....	411
2.4. Accesul la bazele electronice de date.....	414
3. Modificarea actelor procedurale. Îndreptarea erorilor materiale.....	414
Înlăturarea unor omisiuni vădite.....	414
3.1. Modificarea actelor procedurale.....	414
3.2. Îndreptarea erorilor materiale evidente.....	415
3.3. Înlăturarea unor omisiuni vădite.....	415
4. Instituții legate de actele procesuale și procedurale.....	415
4.1. Termenele.....	415
4.1.1. Noțiunea și importanța termenelor.....	415
4.1.2. Clasificarea termenelor.....	416
4.1.3. Modul de calcul al termenelor.....	417
4.1.4. Acte considerate ca făcute în termen.....	418
4.2. Sancțiunile procedurale penale.....	419
4.2.1. Considerații preliminare.....	419
4.2.2. Inexistența.....	420
4.2.3. Decăderea.....	420
4.2.4. Inadmisibilitatea.....	421
4.2.5. Excluderea probelor.....	422
4.2.6. Nulitățile.....	422
4.3. Cheltuielile judiciare. Amenda judiciară.....	428
4.3.1. Cheltuielile judiciare.....	428
4.3.2. Amenda judiciară.....	430
<i>Secțiunea a II-a. Spețe.....</i>	<i>433</i>
<i>Secțiunea a III-a. Grile.....</i>	<i>438</i>

PARTEA A II-A

SOLUȚIILE SPEȚELOR. RĂSPUNSURI GRILE

CAPITOLUL I

NOȚIUNI GENERALE PRIVIND PROCESUL PENAL ȘI DREPTUL PROCESUAL PENAL. PRINCIPIILE APLICĂRII LEGII PROCESUAL PENALE.....

Secțiunea I. Soluțiile spețelor..... 447

Secțiunea a II-a. Răspunsuri grile..... 449

CAPITOLUL AL II-LEA	
PARTICIPANȚII ÎN PROCESUL PENAL	450
<i>Secțiunea I. Soluțiile spețelor</i>	<i>450</i>
<i>Secțiunea a II-a. Răspunsuri grile</i>	<i>456</i>
CAPITOLUL AL III-LEA	
ACȚIUNILE ÎN PROCESUL PENAL	457
<i>Secțiunea I. Soluțiile spețelor</i>	<i>457</i>
<i>Secțiunea a II-a. Răspunsuri grile</i>	<i>465</i>
CAPITOLUL AL IV-LEA	
COMPETENȚA ÎN MATERIE PENALĂ	466
<i>Secțiunea I. Soluțiile spețelor</i>	<i>466</i>
<i>Secțiunea a II-a. Răspunsuri grile</i>	<i>471</i>
CAPITOLUL AL V-LEA	
PROBAȚIUNEA ÎN PROCESUL PENAL	472
<i>Secțiunea I. Soluțiile spețelor</i>	<i>472</i>
<i>Secțiunea a II-a. Răspunsuri grile</i>	<i>477</i>
CAPITOLUL AL VI-LEA	
MĂSURILE PROCESUALE	478
<i>Secțiunea I. Soluțiile spețelor</i>	<i>478</i>
<i>Secțiunea a II-a. Răspunsuri grile</i>	<i>483</i>
CAPITOLUL AL VII-LEA	
ACTELE PROCESUALE ȘI PROCEDURALE COMUNE	484
<i>Secțiunea I. Soluțiile spețelor</i>	<i>484</i>
<i>Secțiunea a II-a. Răspunsuri grile</i>	<i>489</i>

PARTEA I

SINTEZE DE TEORIE. SPEȚE. GRILE

Capitolul I

Noțiuni generale privind procesul penal și dreptul procesual penal. Principiile aplicării legii procesual penale

Secțiunea I. Sinteze de teorie

1. Procesul penal, mijloc de realizare a justiției penale

1.1. Definiția procesului penal

definiție

Procesul penal reprezintă o activitate reglementată de lege, desfășurată de organele judiciare, cu participarea avocatului, a părților și a altor subiecți procesuali, în scopul constatării la timp și în mod complet a faptelor ce constituie infracțiuni, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală.

■ analiza definiției

✍ etimologie: termenul latin *processus* – înaintare, progres

✍ activitate reglementată de lege

➤ mai mult decât în oricare domeniu al activității judiciare, procesul penal trebuie să se desfășoare între coordonatele stricte ale legii (*nullum iudicium sine lege*)

✍ organele judiciare

➤ organe specializate ale statului, care acționează ca subiecți oficiali în anumite faze ale procesului penal

➤ organele judiciare care acționează în procesul penal sunt următoarele (art. 30 C. pr. pen.):

➤ organele de cercetare penală

⇒ organele de cercetare ale poliției judiciare

⇒ organele de cercetare penală speciale

➤ procurorul

➤ judecătorul de drepturi și libertăți

➤ judecătorul de cameră preliminară

➤ instanțele judecătorești

clasificare
organele
judiciare

clasificare părți

☒ părțile

- ☞ subiecți procesuali care exercită sau împotriva cărora se exercită o acțiune judiciară
- ☞ persoane fizice sau juridice, cu drepturi și obligații, penale sau civile, ce reies din calitatea lor procesuală
- ☞ aceste persoane au interese directe în cauză
- ☞ părțile în procesul penal sunt:
 - inculpatul
 - partea civilă
 - partea responsabilă civilmente

☒ subiecții procesuali principali

- ☞ suspectul
- ☞ persoana vătămată

☒ avocatul

- ☞ asistă sau reprezintă părțile ori subiecții procesuali principali, în condițiile legii; poate asista și alți subiecți procesuali

☒ alți subiecți procesuali

- ☞ martorul, expertul, interpretul, agentul procedural, organele speciale de constatare, orice alte persoane sau organe prevăzute de lege având anumite drepturi, obligații sau atribuții în procedurile judiciare penale

1.2. Fazele procesului penal

1.2.1. Noțiune

definiție

Fazele procesului penal sunt diviziuni ale acestuia, în care își desfășoară activitatea anumite categorii de organe judiciare în îndeplinirea atribuțiilor ce se înscriu în funcția lor procesuală și după epuizarea cărora pot fi date anumite soluții privind cauza penală.

■ fazele procesului penal sunt următoarele:

- ☒ urmărirea penală
- ☒ judecata
- ☒ punerea în executare a hotărârilor penale rămase definitive

■ din punct de vedere al numărului fazelor, se întâlnesc procese desfășurate:

- ☒ în formă tipică – procesul penal parcurge toate cele trei faze ale sale
- ☒ în formă atipică – procesului penal îi lipsește faza de urmărire penală desfășurată după procedura obișnuită, tipică
 - ☞ după dispoziția procurorului de netrimitere în judecată (ca urmare a clasării), persoana vătămată face plângere, iar judecătorul de cameră preliminară, admitând plângerea, desființează soluția atacată și dispune începerea judecății [art. 341 alin. (7) lit. c) C. pr. pen.]; în acest exemplu, deși dispoziția procurorului a fost de clasare, procesul penal va continua, ca urmare a pronunțării încheierii de începere a judecății de către judecătorul de cameră preliminară

- procesul penal în forma tipică presupune că o persoană este trimisă în judecată ca urmare a manifestării de voință a procurorului; atipic în acest caz este faptul că inculpatul ajunge să fie trimis în judecată ca urmare a unei soluții pronunțate de către un judecător (procurorul considerând că nu se impune trimiterea în judecată).

■ fiecare fază a procesului penal este structurată în etape și stadii procesuale

✎ faza de judecată se poate desfășura pe parcursul următoarelor etape procesuale:

- procedura de cameră preliminară
- judecata în primă instanță
- judecata în căile de atac ordinare
- judecata în căile de atac extraordinare

✎ judecata în primă instanță este structurată în următoarele stadii procesuale:

- măsurile premergătoare ședinței de judecată
- verificările prealabile
- cercetarea judecătorească
- dezbaterile
- deliberarea
- redactarea și comunicarea hotărârii

1.2.2. Urmărirea penală

Fază a procesului penal care are drept obiect strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune și la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată.

■ limitele urmăririi penale:

✎ limita inițială

- este reprezentată de începerea urmăririi penale prin *ordonanță* sau prin *declarație verbală* a procurorului în cazul *infracțiunilor de audiență*

✎ limita finală

- este reprezentată de actul de dispoziție prin care procurorul poate dispune, după caz, trimiterea în judecată, clasarea ori renunțarea la urmărirea penală
- actele care marchează terminarea urmăririi penale:
 - ✓ *rechizitoriul*, act procesual care conține dispoziția de trimitere în judecată; cu titlu de excepție, rechizitoriul poate să conțină atât dispoziția de trimitere în judecată, cât și dispoziția de netrimitere în judecată; astfel, conform art. 328 alin. (3) C. pr. pen., prin rechizitoriu se poate dispune, în procedura rezolvării cauzei de către procuror, și clasarea ori renunțarea la urmărirea penală
 - ✓ *acordul de recunoaștere a vinovăției*, act procesual care conține dispoziția de sesizare a instanței de judecată în ipoteza aplicării *procedurii speciale* prevăzute în art. 478-488 C. pr. pen.
 - ✓ *ordonanța*, în cazul clasării ori renunțării la urmărirea penală

1.2.3. Judecata

definiție

Fază a procesului penal care se desfășoară în fața instanțelor judecătorești din momentul sesizării judecătorului de cameră preliminară și până la soluționarea definitivă a cauzei penale.

limita inițială

■ limitele fazei de judecată

✎ limita inițială

- este reprezentată de sesizarea instanței de judecată
- actele care marchează limita inițială a fazei de judecată
 - ✓ *rechizitoriul*, act procesual care conține, pe lângă dispoziția de trimitere în judecată, și dispoziția de sesizare a instanței de judecată; dispoziția de trimitere în judecată cuprinsă în rechizitoriu trebuie confirmată de judecătorul de cameră preliminară prin *încheiere* [art. 346 alin. (4) C. pr. pen.]
 - ✓ *acordul de recunoaștere a vinovăției*, act procesual care conține dispoziția de sesizare a instanței de judecată în ipoteza aplicării procedurii speciale prevăzute în art. 478-488 C. pr. pen.
 - ✓ *încheierea motivată* prin care judecătorul de cameră preliminară admite plângerea împotriva unei soluții de netrimitere în judecată și dispune începerea judecării [art. 341 alin. (7) lit. c) C. pr. pen.]
 - ✓ *sentința de declinare a competenței* [art. 50 alin. (1)]
 - ✓ *încheierea* prin care instanța de judecată ierarhic superioară comună soluționează un conflict de competență [art. 51 alin. (6) și (7)]

limita finală

✎ limita finală

- este reprezentată de pronunțarea hotărârii judecătorești definitive (sentință sau decizie) prin care se poate dispune condamnarea inculpatului, renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea ori încetarea procesului penal

1.2.4. Punerea în executare a hotărârilor penale rămase definitive

definiție

Fază a procesului penal care are rolul de a traduce în viață hotărârea penală, în vederea realizării scopului legii penale și al legii procesual penale.

■ limitele fazei de punere în executare a hotărârilor penale

✎ limita inițială

limita inițială

- este marcată de acte procesuale sau procedurale diferite, în funcție de modul de soluționare a dosarului penal; cu titlu de exemplu, menționăm:
 - ✓ *mandatul de executare*, în ipoteza punerii în executare a pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață, act procedural scriptic emis de către judecătorul delegat cu executarea [art. 555 alin. (1) C. pr. pen.]
 - ✓ *trimiterea de către instanța de executare a unei copii a dispozitivului hotărârii* consiliului local în a cărui circumscriptie își are domiciliul condamnatul, precum și altor organe ale statului, în ipoteza punerii în executare a pedepsei complementare a interzicerii unor drepturi (art. 562 C. pr. pen.)

- ✓ *trimiterea de către instanța de executare a unei copii a hotărârii comandantului unității militare din care a făcut parte persoana condamnată, în ipoteza punerii în executare a pedepsei complementare a degradării militare (art. 564 C. pr. pen.)*
- ✓ *comunicarea copiei dispozitivului hotărârii definitive și a copiei raportului de expertiză medico-legală autorității de sănătate publică din județul pe teritoriul căruia locuiește persoana față de care s-a luat măsura de siguranță a obligării la tratament medical [art. 566 alin. (1) C. pr. pen.]*
- ✓ *comunicarea unei copii a dispozitivului hotărârii organului în păstrarea căruia se află bunul confiscat sau către organele fiscale, atunci când confiscarea privește sume de bani ce nu au fost consemnate la unități bancare, în cazul punerii în executare a măsurii de siguranță a confiscării speciale (art. 574 C. pr. pen.) etc.*

✍ limita finală

➤ cu titlu de exemplu, menționăm:

- ✓ *întocmirea procesului-verbal de către comandantul locului de deținere, unde se consemnează și data de la care condamnatul a început executarea pedepsei, în ipoteza punerii în executare a pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață [art. 557 alin. (7) C. pr. pen.]*
- ✓ *depunerea recipisei de plată integrală a amenzii la instanța de executare, în ipoteza punerii în executare a amenzii penale [art. 559 alin. (1) C. pr. pen.] etc.*

1.2.5. Organele judiciare care acționează în fiecare fază a procesului penal

- pe parcursul urmăririi penale
 - ✍ procurorul
 - ✍ judecătorul de drepturi și libertăți
 - ✍ organele de cercetare penală
- pe parcursul judecării
 - ✍ instanța de judecată
 - ✍ judecătorul de cameră preliminară
 - ✍ procurorul
- pe parcursul punerii în executare a hotărârilor penale rămase definitive
 - ✍ instanța de judecată, prin judecătorul delegat cu punerea în executare a hotărârii
 - ✍ alte organe nejudiciare, anume prevăzute în lege (cum ar fi lucrători de poliție, comandantul locului de deținere, când inculpatul condamnat este arestat, comandantul unității militare, dacă inculpatul condamnat se află în executarea serviciului militar, organele fiscale etc.)

2. Dreptul procesual penal. Legăturile dreptului procesual penal cu alte ramuri de drept

2.1. Noțiunea, obiectul și sarcinile dreptului procesual penal

definiție

Dreptul procesual penal reprezintă ansamblul normelor juridice care vizează reglementarea procesului penal.

- dreptul procesual penal este considerat drept material, contribuind la punerea efectivă în practică a normelor dreptului penal substanțial
- normele dreptului procesual penal sunt înscrise în Codul de procedură penală, în legile de organizare judiciară, precum și în alte acte normative cu implicații procesual penale (cum ar fi, spre exemplu, Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal)
- obiectul dreptului procesual penal este reprezentat chiar de procesul penal, cu care nu trebuie confundat
 - ✍ dreptul procesual penal reprezintă ansamblul normelor juridice care vizează reglementarea procesului penal
 - ✍ procesul penal este o activitate reglementată de lege
- sarcinile dreptului procesual penal sunt multiple și decurg din complexitatea relațiilor sociale pe care le reglementează; constau în:
 - ✍ stabilirea organelor judiciare și a competențelor acestora
 - ✍ stabilirea persoanelor care participă la desfășurarea procesului penal și a drepturilor și obligațiilor acestora
 - ✍ reglementarea desfășurării activității probatorii
 - ✍ stabilirea garanțiilor procesuale pentru buna realizare a drepturilor participanților în procesul penal

sarcinile
dreptului
procesual
penal

2.2. Legăturile dreptului procesual penal cu alte ramuri de drept

- **dreptul constituțional**
 - ✍ Constituția reprezintă legea fundamentală a unei țări, normele juridice constituționale stând la baza fiecărei ramuri de drept
 - ✍ în Constituție se regăsesc dispoziții cu incidență asupra normelor procesual penale
 - ⊕ în art. 21 este consacrat accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil
 - ⊕ în art. 23 este reglementată libertatea individuală; în conținutul acestui articol se regăsesc reglementări de principiu cu referire la restrângerea libertății individuale pe parcursul procesului penal prin intermediul reținerii și arestării preventive
 - ⊕ în art. 24 este consacrat dreptul la apărare
 - ⊕ în art. 27 este reglementată inviolabilitatea domiciliului, stabilindu-se reguli cu valoare de principiu cu referire la percheziția domiciliară

■ dreptul penal

- ✍ între cele două ramuri de drept există o legătură organică, în sensul că dispozițiile dreptului penal substanțial se transpun în practică numai prin intermediul dreptului procesual penal (material)
- ✍ dreptul procesual penal, la rândul său, nu poate exista fără dreptul penal, deoarece dreptul penal consacră faptele considerate infracțiuni, a căror săvârșire impune aplicarea unei sancțiuni

■ dreptul procesual civil

- ✍ cele două ramuri de drept au în vedere desfășurarea activității procesuale pe cele două laturi – penală și civilă
- ✍ între dispozițiile existente în cele două ramuri de drept se constată numeroase elemente de identitate, acestea putând fi observate în înseși principiile fundamentale care stau la baza procesului penal și civil, precum și în normele care privesc administrarea probelor, desfășurarea judecății etc.

■ dreptul civil

- ✍ normele dreptului civil reglementează unele instituții de drept procesual penal, cum ar fi, de exemplu, acțiunea civilă, partea civilă ori partea responsabilă civilmente
- ✍ ambele ramuri de drept sunt guvernate, în parte, de aceleași principii, cum ar fi principiul legalității, principiul aflării adevărului, egalitatea persoanelor în fața legii etc.

3. Faptele și raporturile juridice procesual penale

3.1. Noțiunea și clasificarea faptelor juridice procesual penale

Faptele juridice procesual penale sunt împrejurări de fapt care, potrivit legii, determină apariția, nașterea, modificarea, stingerea raporturilor juridice procesuale ori împiedicarea nașterii acestora.

- în funcție de criteriul efectelor pe care le produc asupra raporturilor juridice procesual penale, faptele juridice procesual penale sunt constitutive, modificatoare, extinctive și impeditiv
- ✍ *fapte juridice constitutive*: dau naștere unor raporturi juridice procesual penale
 - sesizarea organelor judiciare despre săvârșirea unei infracțiuni
 - constituirea persoanei vătămate ca parte civilă
 - intervenția părții responsabile civilmente în procesul penal
- ✍ *fapte juridice modificatoare*: modifică drepturile și obligațiile participanților la procesul penal
 - partea civilă poate să solicite mărirea sau micșorarea pretențiilor, până la terminarea cercetării judecătorești [art. 20 alin. (5) lit. b) C. pr. pen.]
- ✍ *fapte juridice extinctive*: sting raporturile juridice procesual penale
 - retragerea plângerii prealabile
 - împăcarea

ex.

- ⊕ încheierea unui acord de mediere
- ⊕ intervenția unui transfer de proceduri cu un alt stat
- ⊕ intervenția prescripției răspunderii penale

✗ *fapte juridice impeditiv:* împiedică nașterea raporturilor juridice procesual penale

ex.

- ⊕ lipsa plângerii prealabile
- ⊕ lipsa sesizării Camerei Deputaților, Senatului sau Președintelui României pentru începerea urmăririi penale a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției etc.

3.2. Noțiunea, elementele și trăsăturile raporturilor juridice procesual penale

definiție

Săvârșirea unei infracțiuni dă naștere unui raport juridic de conflict, iar aducerea acestuia spre soluționare în fața organelor judiciare conduce la apariția unor raporturi juridice procesual penale; raporturile juridice procesual penale sunt acele raporturi juridice care apar în cursul desfășurării procesului penal.

clasificare

- **elementele constitutive** ale raportului juridic procesual penal sunt: subiecții, conținutul și obiectul

✗ **subiecții raportului juridic procesual penal** sunt reprezentați de participanții la procesul penal, după cum urmează:

- ⊕ **organele judiciare penale** (instanța de judecată, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară, procurorul, organele de cercetare penală)
- ⊕ avocatul
- ⊕ părțile (inculpatul, partea civilă, partea responsabilă civilmente)
- ⊕ subiecții procesuali principali (suspectul și persoana vătămată)
- ⊕ alți subiecți procesuali
 - ✓ subiecți procesuali care pot înlocui părțile sau subiecții procesuali principali în procesul penal (succesorii, reprezentanții, substituiții procesuali)
 - ✓ martorul, expertul, interpretul, agentul procedural etc.

✗ **conținutul raportului juridic procesual penal** constă în totalitatea drepturilor și obligațiilor participanților la procesul penal

✗ **obiectul raportului juridic procesual penal** constă în stabilirea existenței sau inexistenței raportului de drept substanțial de conflict dedus spre soluționare organelor judiciare penale

- **trăsăturile raportului juridic procesual penal**

✗ pe lângă trăsăturile generale ale raporturilor juridice, raporturile juridice procesual penale conțin și unele trăsături specifice

✗ *sunt raporturi juridice de putere* (tragerea la răspundere penală este atributul exclusiv al organelor judiciare)

✗ *iau naștere, de regulă, peste și în afara acordului de voință al părților*

- ⊕ în baza principiului obligativității punerii în mișcare și a exercitării acțiunii penale, procurorul este obligat să pună în mișcare și să exercite acțiunea penală din oficiu, în condițiile legii

- ⇒ există o serie de excepții, caracterizate prin existența anumitor raporturi procesuale în funcție de voința părților/subiecților procesuali principali
 - ✓ retragerea plângerii prealabile de către persoana vătămată conduce la stingerea raporturilor procesuale penale
 - ✓ constituirea persoanei vătămate ca parte civilă determină nașterea raporturilor procesuale care conduc la stabilirea existenței vreunui eventual prejudiciu
- ✗ în majoritatea cazurilor unul dintre subiecți este organ al statului
 - ⇒ prin excepție, raportul dintre părți ori subiecții procesuali principali și avocat intră în cadrul raporturilor juridice procesuale penale în care nu apar ca subiecți organe ale statului
- ✗ drepturile subiective ale organelor judiciare au valoare de obligații pentru acestea
 - ⇒ dreptul de a declanșa procesul penal
 - ⇒ dreptul de a pune în mișcare acțiunea penală
 - ⇒ dreptul de a lua măsuri preventive etc.

4. Știința dreptului procesual penal. Legăturile științei dreptului procesual penal cu alte științe auxiliare ale dreptului

4.1. Noțiunea, obiectul și metodele științei dreptului procesual penal

definiție

Știința dreptului procesual penal reprezintă un ansamblu de cunoștințe despre dreptul procesual penal (despre raporturile procesuale și normele procesuale penale ce reglementează aceste raporturi procesuale penale).

- știința dreptului procesual penal nu trebuie confundată cu dreptul procesual penal
- **obiectul** științei dreptului procesual penal constă în studierea normelor juridice procesuale penale și a raporturilor pe care acestea le reglementează
- **metodele** uzitate în știința dreptului procesual penal sunt diverse, cum ar fi metoda logică, metoda comparativă, metoda istorică etc.
 - ✗ metoda logică se bazează pe analiză și sinteză, inducție și deducție
 - ✗ metoda comparativă se bazează pe comparația cu alte norme juridice din același sistem sau din sisteme străine
 - ✗ metoda istorică are în vedere evoluția în timp a fenomenului istoric

4.2. Legăturile științei dreptului procesual penal cu alte științe auxiliare ale dreptului

- știința dreptului procesual penal se află în strânsă legătură cu științe ca: medicina legală, criminalistica, psihologia judiciară, statistica judiciară, psihiatria judiciară etc.
 - ✗ *medicina legală* pune la dispoziția organelor judiciare date referitoare la viața și integritatea corporală a persoanei, fiind esențială mai cu seamă în soluționarea cauzelor penale având ca obiect infracțiuni contra persoanei

medicina
legală